

Uitwerking Pilot Armoedebeloid 2023-2024 Dijk en Waard

houwer

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Totstandkoming van deze pilot.....	4
3. Huidige armoederegelingen.....	5
4. Uitwerking pilot armoedebeleid 2023 en 2024.....	5
4.1. Vergroting van de doelgroep.....	6
4.2. Verbreding van voorzieningen.....	6
4.3. Intensivering van samenwerking en preventie.....	8
5. Financiële uitwerking.....	9
6. Communicatie.....	9
7. Monitoring en evaluatie.....	10
8. Uitvoering.....	10

1. Inleiding

Vanaf januari 2023 start de gemeente Dijk en waard met een tweejarige pilot Armoedebeleid. Met deze pilot wil de gemeente in deze crisistijd van inflatie en stijgende energiekosten iets extra's doen voor inwoners met een laag inkomen, met als doel om de bestaanszekerheid van deze inwoners te versterken en schulden te voorkomen. De gemeente gaat onder andere een aantal armoedevoorzieningen toevoegen aan het huidige voorzieningenpakket en het bereik van voorzieningen vergroten. Ook zullen de maatregelen vanuit het rijk ter compensatie van stijgende energiekosten in de pilot worden opgenomen. Daarnaast zullen intensivering van samenwerking, preventie en integrale uitvoering rondom armoede en schulden onderdeel van de pilot zijn. De pilot duurt 2 jaar en bevat tevens twee evaluatiemomenten om het effect van de pilot te beoordelen.

Rijksbeleid

Het Ministerie van sociale zaken en werkgelegenheid is 12 juli 2022 met een aanpak geldzorgen, armoede en schulden gekomen, waarin zij met een concreet meerjarig plan van aanpak komt. De aanleiding hiervoor is dat de recente economische en maatschappelijke schokken zichtbaar hebben gemaakt dat veel mensen grote moeite hebben om het hoofd boven water te houden bij financiële tegenslagen. Dit vergroot de noodzaak om er voor te zorgen dat iedereen kan rekenen op een stabiel en voldoende besteedbaar inkomen, uit werk of uit een vangnet wanneer dat nodig is. Zo krijgen mensen de ruimte om mee te doen in de samenleving en om zichzelf te ontwikkelen.

Op Prinsjesdag 2022 heeft het rijk budgetten voor verbetering van koopkracht gepresenteerd, onder andere door een prijsplafond voor energie in te gaan stellen en het minimumloon en een aantal toeslagen te verhogen. Ook wordt 150 miljoen van het rijk bestemd voor de bestrijding van armoede onder kinderen. De plannen hiervoor moeten nog verder uitgewerkt worden. Ook zullen de maatregelen vanuit het rijk ter compensatie van stijgende energiekosten in de pilot worden opgenomen.

De doelstellingen die het rijk wil behalen zijn een halvering van het aantal kinderen dat opgroeit in armoede in 2025, en een halvering van armoede en problematische schulden in het algemeen in 2030. Ons huidige gemeentelijke beleid en de voorgestelde pilot sluit hier bij aan¹.

Gemeentelijke kaders

In november 2021 is de visie sociaal domein gemeente Dijk en Waard vastgesteld. Dit is een integrale visie voor het brede sociaal domein. Het doel van de visie is dat de inwoners de mogelijkheid hebben om zich te ontwikkelen en iedereen kansen heeft om naar vermogen mee te doen in een inclusieve, vitale en kansrijke gemeente. De leidende principes hierbij zijn:

1. Eigenkracht en samenredzaamheid door samenwerking
2. Betaalbare en effectieve zorg en ondersteuning
3. Elke inwoner is uniek
4. Iedereen doet mee naar vermogen

Deze pilot armoedebeleid sluit hierop aan en wordt onderdeel van het Integraal beleidskader sociaal domein.

¹ Ter informatie de schuldenproblematiek in beeld voor Nederland: <https://dashboards.cbs.nl/v3/SchuldenproblematiekInBeeld/>

2. Totstandkoming van deze pilot

Armoede en schulden zijn door de gevolgen van inflatie en de hoge energielasten actuele onderwerpen waar steeds meer inwoners mee te maken krijgen. De gemeente Dijk en Waard wil daarom inwoners met een laag inkomen een extra steuntje in de rug bieden en doet dit aan de hand van een pilot Armoedebeleid in 2023 en 2024.

De pilot bevat de richtingen die de raad meegegeven heeft en heeft als beoogd effect de bestaanszekerheid van inwoners met een laag inkomen te versterken en schulden te voorkomen in deze tijd van inflatie en hoge energiekosten. Door de extra voorzieningen in een pilot op te nemen, kan na twee jaar monitoring en evaluatie inzicht worden verkregen in de effectiviteit en het gebruik van de voorzieningen en is het mogelijk om een onderbouwd voorstel voor een vervolg te doen.

Een aantal mogelijkheden is gedeeld met de raad op 8 juni 2022. De raad heeft de volgende richtingen meegegeven:

Samenvatting raadsavond 8 juni 2022

In deze notitie worden deze richtingen in concrete voorstellen uitgewerkt.

Samenhang minimabeleid en schuldhulpverlening

Om samenhang in beleid en uitvoering te brengen, zijn minimabeleid en schuldhulpverlening geïntegreerd in deze pilot, met name in de intensivering van preventie en vroegsignalering. In de kern gaat het immers om dezelfde problematiek: moeite met rondkomen en daarmee bestaansonzekerheid. Armoede, geldzorgen en schulden zijn onderling sterk verbonden; het één leidt veelal tot het andere. Inwoners met een laag inkomen lopen meer risico op schulden. De doelgroepen van beide beleidsterreinen overlappen. Ook de betrokken partijen, maatregelen en voorzieningen, vooral in de preventieve sfeer, zijn vaak dezelfde.

3. Huidige armoederegelingen

Om een beeld te krijgen van het huidige beleid, volgt hieronder het overzicht van de huidige instrumenten voor armoedebestrijding. De pilot is een aanvulling hierop en dient om onze inwoners met een laag inkomen een steuntje in de rug te kunnen geven in deze tijd van inflatie en hoge energielasten.

Minimabeleid

- Bijzondere bijstand
- Individuele inkomen toeslag
- Individuele studietoelage
- Collectieve zorgverzekering
- Dijk en waard pas: meedoenbudget en ouderbijdrage
- Computerregeling
- Jeugd-, sport- en cultuurfonds (o.a. zwembad + kinderfiets)

Schuldhelpverlening:

- Schuldregeling en nazorg
- Convenant bewindvoerders
- Landelijk convenant vroegsignalering
- Preventie en vroegsignalering (o.a. meldpunt vroegsignalering, formulierenpunt)
- Ontzorgen en ondersteunen, (o.a. Thuisadministratie, advies rechtbank)

4. Uitwerking pilot armoedebestrijding 2023 en 2024

De gemeente heeft als taak bestaanszekerheid te bieden. De voorzieningen van het armoedebestrijding zijn gericht op participeren en zetten mensen in beweging. In deze tijd van hoge inflatie en energielasten is het belangrijk om de effecten van armoede en schulden te voorkomen. Armoede en schulden veroorzaken namelijk schaamte, sociaal isolement, eenzaamheid, stress en depressies, waardoor het steeds lastiger wordt mee te doen. De gevolgen van armoede voor kinderen zijn verstrekend en gaan vaak een leven lang mee. Met een (soms) financieel steuntje in de rug kunnen we inwoners helpen om op eigen benen te staan, zodat zij beter mee kunnen participeren in de samenleving.

Met de huidige armoederegelingen bereiken we ongeveer 75% van onze minimapopulatie. Op onderdelen kan het bereik en de effectiviteit van de regelingen verbeterd worden. Het college en de raad leggen hierbij de focus op:

1. Vergroting van de doelgroep
2. Verbreding van voorzieningen
3. Intensivering van integrale uitvoering, samenwerking en preventie

Voor deze 3 focuspunten worden in deze notitie extra voorzieningen voorgesteld die we als totaal in een pilot van 2 jaar gaan uitvoeren. We monitoren in 2023 en 2024 het gebruik en de effectiviteit en komen eind 2024 met de eindevaluatie en een vervolgvorstel.

4.1. Vergroting van de doelgroep

In de huidige tijd komt de bestaanszekerheid onder druk te staan door de gevolgen van de inflatie. Om meer mensen te helpen bij het voorkomen van schulden en het behouden of tijdig herstellen van de bestaanszekerheid, kiezen we ervoor de inkomensgrens van de *bijzondere bijstand* te verhogen, zodat de doelgroep vergroot wordt.

De bijzondere bijstand is een financieel vangnet voor onvoorziene kosten voor de minima. De huidige inkomensgrens is 120% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm). Inwoners die onder deze inkomensgrens vallen en een aanvraag doen voor onvoorziene kosten, krijgen deze vergoed vanuit de bijzondere bijstand.

Door de inkomensgrens voor de bijzondere bijstand te verhogen naar 150% wsm, kunnen we 2000 huishoudens extra bereiken die het financieel moeilijk hebben². Het is niet zeker of deze huishoudens geconfronteerd worden met een noodzakelijke financiële uitgave waar zij geen geld voor hebben en dus een aanvraag zullen doen voor bijzondere bijstand.

De vergoeding blijft 100% van het aangevraagde bedrag voor huishoudens tot 120% wsm. Voor huishoudens met een inkomen tussen 120% en 150% wsm is de vergoeding 50%.

De gemiddelde aanvraag per gezin voor bijzondere bijstand is € 365 per jaar.

De mogelijke extra uitgave is € 365.000 per jaar.

4.2. Verbreding van voorzieningen

Er is een aantal voorzieningen die effectief kunnen bijdragen aan persoonlijke ontwikkeling en die maatschappelijke participatie bevorderen. Daarbij heeft de raad aangegeven de kwetsbare doelgroepen senioren en kinderen extra te willen ondersteunen.

Het college stelt voor om de volgende uitwerking van de richtingen die de raad heeft meegegeven in de pilot van 2 jaar op te nemen:

- Een seniorentoeslag van € 130, door de senioren die behoren tot de minima (120% wsm) een extra en vrij besteedbaar budget bij aangesloten winkels via de Meedoenpas Dijk en Waard toe te kennen. Het huidige budget op de pas wordt dan verhoogd van € 170,- naar € 300.
- De bestedingsmogelijkheden van de Meedoenpas Dijk en Waard verbreden en het aantal aangesloten winkel vergroten, zodat de meedoenpas beter aansluit bij de behoefte van de minima (bijv. bijles, schoolspullen, budget voor kringloop, refurbished PC's, labelA witgoed)
- Een éénmalige uitstroompremie ter hoogte van het maximaal toegestane belastingvrije bedrag per jaar, voor langdurig bijstandsgerechtigden die duurzaam uitstromen naar werk
- Een eenmalige vrijwilligerspremie ter hoogte van het maximaal toegestane belastingvrije bedrag per jaar voor langdurig bijstandsgerechtigden die actief als vrijwilliger worden en hiervoor geen vrijwilligersvergoeding krijgen

² Totaal aantal huishoudens Dijk en Waard is 36.544; het aantal minimahuishoudens 120% is 2.793 (2019); het aantal huishoudens 150% is bijna 3000 (bron: minimascan Stimulanz 2020)

Seniorentoeslag op de Meedoenpas Dijk en waard

Een deel van de pensioengerechtigden valt onder de 120% inkomensgrens. Zij komen wettelijk gezien door het bereiken van de pensioensleeftijd niet in aanmerking voor een individuele inkomenstoeslag. De inkomenstoeslag is bedoeld voor mensen die langdurig in de bijstand zitten om te kunnen sparen voor onvoorziene uitgaven. Met een seniorentoeslag maken we het ook voor deze groep gemakkelijker om onvoorziene uitgaven te bekostigen. Dit kan door het huidige budget op de Meedoenpas van de senioren van € 170 te verhogen naar € 300 en vrij besteedbaar te maken bij aangesloten winkels.

Het gaat bij Dijk en Waard om ongeveer 500 senioren die onder de 120% wsm vallen. Een verhoging met € 130 betekent een extra budget € 65.000.

Verbreiding bestedingsmogelijkheden Meedoenpas Dijk en waard

De Meedoenpas Dijk en Waard is een laagdrempelige manier voor minimahuishoudens om te kunnen participeren aan culturele en sportieve activiteiten en een vergoeding ontvangen voor de ouderbijdrage.

Ongeveer 75% van de minima van Dijk en Waard heeft een meedoenpas, maar maakt de budgetten niet op. Daarom willen we het gebruik van de pas stimuleren door beter aan te sluiten bij de behoefte van de minimahuishoudens.

Het is mogelijk om de bestedingsmogelijkheden van de passen te verbreden met kindgerichte bestedingsmogelijkheden zoals huiswerkles/ bijles, schoolspullen, sportkleding of voor het hele gezin met bijvoorbeeld kringloopaankopen, refurbished computers en hier een vrij besteedbaar bedrag aan te koppelen. We verwachten dat deze verbreding tot een betere besteding van de budgetten leidt.

In 2022 is het systeem van de passen gemoderniseerd en geharmoniseerd, waardoor we over betere managementinformatie kunnen beschikken en het gebruik kunnen monitoren. Ook wordt een overzichtelijke website ingericht waarop bestedingsmogelijkheden duidelijk worden weergegeven.

Uitstroompremie

Duurzaam uitstromen uit de bijstand naar werk draagt bij aan financiële zelfstandigheid, persoonlijke ontwikkeling en een betere gezondheid. Met een eenmalige uitstroompremie voor langdurig bijstandsgerechtigden (> 3 jaar in de bijstand) van maximaal het belastingvrije bedrag per jaar (in 2022 € 2.672) wordt de stap naar werk niet alleen verkleind maar stimuleren we mensen ook om deze te zetten.

Tegelijkertijd is het ook een instrument om een terugval in inkomen te voorkomen. Het motto is tenslotte: werken moet lonen.

Ervaringen in Den Helder en Amersfoort met de uitstroompremie zijn positief. Daar blijkt dat 3% van de langdurig bijstandsgerechtigden voor de uitstroompremie in aanmerking komt. Als we van deze 3% uitgaan, gaat het in Dijk en Waard om 31 personen. Benodigd budget is € 83.000. Hier staat tegenover dat deze 31 personen geen bijstandsuitkering ontvangen van in totaal voor een jaar € 14.000. Dit zou mogelijk leiden tot een besparing op de uitgaven van de bijstand ad € 434.000.

Vrijwilligerspremie

Het uitvoeren van vrijwilligerswerk draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling, arbeidsritme en zingeving en is daarnaast van groot belang voor onze samenleving. Vrijwilligerswerk is daarbij vaak een eerste stap naar werk en financiële zelfstandigheid. Ondanks het grote belang voor de samenleving wordt niet iedereen beloond voor vrijwilligerswerk. Bedrijven en organisaties kunnen jaarlijks belastingvrij een vrijwilligerspremie geven aan hun vrijwilligers van maximaal € 1.800 per jaar (geldt in 2022), maar dat gebeurt niet altijd. .

Met een vrijwilligerspremie voor langdurig bijstandsgerechtigden die actief worden als vrijwilliger en hiervoor geen vrijwilligerspremie ontvangen, doen we recht aan aan het belang van vrijwilligerswerk voor de samenleving en voor de bijstandsgerechtigde zelf. Het totaal aantal bijstandsgerechtigden die vrijwilligerswerk doet is 139. Daarvan, blijkt uit ervaringen Den Helder en Amersfoort, ontvangt 18% (25 personen) geen vrijwilligersvergoeding van de organisatie waar zij actief is als vrijwilliger. Een vrijwilliger mag in 2022 maximaal € 1.800 per jaar belastingvrij ontvangen. Het totaal van de kosten wordt hiermee ingeschat op € 45.000.

4.3. Intensivering van samenwerking en preventie

Project Samenwerking rondom preventie:

Door een intensivering van samenwerking met de maatschappelijke partners kunnen we het preventieve aanbod versterken, de bereikbaarheid hiervan vergroten en een samenhangend aanbod ontwikkelen voor het voorkomen en bestrijden van de effecten van armoede.

De coördinatie hiervan heeft effect op subsidies en uitvoeringskosten. Mogelijke initiatieven waaraan concreet gedacht kan worden:

- Het ontwikkelen van een duidelijke sociale kaart en website
- Het organiseren van themadagen waar kennis en ervaring wordt gedeeld en aanbod wordt ontwikkeld

Het college stelt voor de samenwerking rondom preventie in projectvorm te intensiveren.

Project Integrale uitvoering:

In 30% van de gevallen van armoede en/of schulden is sprake van samenloop met jeugdhulp en Wmo-voorzieningen. Dat betekent dat een substantieel deel van de minima ook te maken heeft met zorgkwesties en/of gezinsproblematiek. Dergelijke complexiteit vraagt om een aanpak op casusniveau (maatwerk). De samenloop van armoede en schulden met jeugd heeft bij deze aanpak prioriteit, om nadelige gevolgen van opgroeien in armoede te voorkomen. Om dit goed te kunnen opzetten is extra formatie nodig voor de uitvoering.

Om een snelle, effectieve ondersteuning te kunnen inzetten, is een financieel budget nodig dat ontschot en regelluw is. Dit geeft vrijheid van handelen waarmee de uitvoering maatwerk-oplossingen kan bewerkstelligen. Dit geld komt uit de budgetten voor jeugd en wmo.

De integrale uitvoering kan projectmatig geïntensiveerd en geformaliseerd worden, waarbij ook netwerkpartners worden aangesloten.

Beide projecten worden in de pilot opgenomen en de komende twee 2 jaar uitgevoerd.

Hiervoor wil de gemeente in totaal € 200.000 per jaar beschikbaar stellen.

Voor het uitvoeren van de projecten zijn extra uitvoeringskosten nodig en zij hebben mogelijk een effect op subsidies.

Een regelluwe voorziening is een herverdeling uit de huidige middelen.

De projecten monitoren en evalueren we, zodat na 2 jaar zicht hebben op de effectiviteit en de resultaten.

5. Financiële uitwerking

Onderstaande doelen worden uitgewerkt in een pilot voor twee jaar, en worden gemonitord op gebruik en effectiviteit.

Doel	Voorziening	kosten
 Vergroting bereik van de doelgroep	Bijzondere bijstand doelgroep 120-150% Wsm, 50% wordt vergoed	€ 365.000
 Verbreding van voorzieningen	• Seniorentoeslag € 130 extra op de pas • Uitstroompremie • Vrijwilligerspremie • Verbreding Meedoenpas (uit onderbesteding)	€ 65.000 € 83.000 € 45.000
 Intensivering van integrale uitvoering, samenwerking en preventie	• Project Samenwerking rondom preventie • Project Integrale uitvoering • Uitvoeringskosten • Coördinator netwerk armoede • Regelluwe voorziening • Subsidies	€ 200.000
Totaal kosten per jaar	2023 2024	€ 758.000 € 758.000

6. Communicatie

Het voorgestelde pilot wordt als een pilot in 2023 en 2024 uitgewerkt. Er zijn drie thema's binnen dit pilot die elk hun eigen communicatieaanpak vragen.

Vergroting van de doelgroep

Er worden regelingen voorgesteld die gericht zijn op specifieke doelgroepen (inkomensklassen). We weten welke mensen er in de doelgroep van 120% vallen. Maar de doelgroep 120%-150% is niet in beeld. De gemeente zal ook bekendheid geven aan de pilot/regelingen voor deze doelgroepen, met als doel inwoners te bereiken die we (nog) niet kennen.

Verbreding van de voorzieningen

Ook hiervoor geldt dat doelgroepen kunnen worden aangeschreven door Zaffier en dat de gemeente deze regelingen meer bekendheid geeft. Ook de maatschappelijke partners (ouderenbonden, vrijwilligersorganisaties en aangesloten partijen Meedoenpas) kunnen communiceren over deze regelingen. De gemeente zal deze partijen daarbij helpen. Het is aan de gemeente/Zaffier om de mogelijkheden van de Meedoenpas verder te promoten en andere aanbieders te werven.

Intensiveren van integrale uitvoering, samenwerking en preventie

Er worden projecten opgestart om de samenwerking tussen partijen te intensiveren en te

optimaliseren. Communicatie en afstemming tussen partijen is daarbij belangrijk. Hiervoor worden themadagen georganiseerd. Daarnaast is een duidelijk en overzichtelijk aanbod (van zorg, regelingen, contacten etc) zeer gewenst. Er wordt gewerkt aan een (online) 'sociale kaart'.

Er wordt in samenwerking met Zaffier een communicatieplan (met o.a. een communicatiekalender) gemaakt. Vanuit Zaffier wordt in de persoonlijke communicatie met klanten gewerkt met nieuwsbrief, persoonlijke brief, website en het persoonlijke gesprek. De gemeente zet o.a. haar website, Gemeentenieuws Dijk en Waard, sociale media en perscontacten in. Ook zullen we t.a.v. de Meedoenpas de aangesloten organisaties vragen te communiceren over de Meedoenpas.

7. Monitoring en evaluatie

De extra armoedevoorzieningen worden opgenomen in een pilot voor twee jaar zodat we het gebruik en de effectiviteit kunnen monitoren.

Eind 2023 wordt er een tussenevaluatie gegeven.

Eind 2024 wordt de eindevaluatie gegeven, met een voorstel voor een vervolg.

8. Uitvoering

Het vergroten van de doelgroep en de verbreding van de voorzieningen worden door Zaffier uitgewerkt, uitgevoerd en gemonitord. De twee projecten Samenwerking rondom preventie en Integrale uitvoering worden uitgevoerd onder regie van de gemeente.